prisma

Periòdic quinzenal d'art i literatura ■ Direcció: Manuel Amat

1 d'abril de 1936 — Núm. 23

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:
Rambla Macià, 41 - Vilanova i Geltrú

Preu de subscripció: 60 cts. al mes ■ Número solt: 35 cts.

Aspectes literaris

L'humorisme i l'humorista

En els moments presents escassegen de debó els humoristes dintre la literatura hispànica. El percentatge és tan baix, que hom arriba a malpensar i, fins i tot, tèmer de la serietat dels espanyols (¡!). La literatura d'ací dóna, en general, la sensació de gravetat, d'angoixa... potser per haver-se contagiat els seus conreadors de les inquietuds de la nostra hora. I, per això, en trobar avui, entre varis centenars, algun literat que, defugint la línia directriu, escriu *de broma*, hom sent envers d'ell una admiració indefugible, més o menys augmentada segons la qualitat de la seva obra. Mes, aquesta admiració té un segon aspecte; i és l'aurèola prodigiosa que s'aferra ben prompte als éssers *extraordinaris*, entre els qui ens plau comptar-hi tots els humoristes, bons i dolents, pel sol motiu de fugir d'aquelles normes que, a l'actualitat, són corrents, com hem assenyalat més amunt.

De cap manera pot dir-se tampoc que l'humorisme, o sigui la concepció riolera de les coses i fets, està ensorrat ja per sempre més, per la complexitat mateixa que va prenent la vida en el transcurs dels anys. Afirmar-ho, fóra sortir de la realitat. No hi ha dubte, però, que està lluny del seu apogeu, que, en el cas concret d'Espanya, cal remuntar-lo als segles XVI al XVIII, en els que prengué un marcat caràcter de sàtira, ple de malícia, molt en consonància, evidentment, amb la veleïdesa de la gent d'aquella època.

La transmutació del caràcter personal ha fet avui que l'humorisme, de la mateixa manera que dóna l'aparença de que s'esvaeix poc a poc, s'hagi enlairat en la concepció o característica. L'humorisme d'ara té unes facetes més subtils, un to de menys violència, que es constaten principalment en la sàtira, molt diferenciativa, al nostre entendre, de la d'en Quevedo, Mendoza, Vélez de Guevara, etc.; fenomen que no deix d'observar-se a l'ensems, en la literatura de més enllà de les fronteres.

Els predecessors d'aquest canvi, d'aquest enlairament humorístic—en la qualitat, s'entèn — els trobem en Longhorne Clemens (Mark Twain), Eça de Queiroz i Anatole France, els tres d'una influència literària ben manifesta.

I potser no fóra improcedent — a part de les causes apuntades al començ de l'article — sentar una relació directa entre aquesta depuració de l'humorisme i l'escassetat d'humoristes, fet que, amb bona fe, preferiríem, perquè no dubtem ni per un instant que la selecció, ans que l'abundància quantitativa, devé favorable a la literatura. Justament a Espanya és on s'observa força això. Es basten dos o tres — a tot dir — humoristes de bona escola per a dissimular la seva manca. Hem dit dos o tres; i és així. En nomenar Fernández Flórez, Gómez de la Serna i, potser, Jardiel Poncela, — excluïm els escenògrafs, naturalment — la llista preferent pot donar-se per acabada.

EDITORIAL

■ *A partir d'aquest número, PRISMA adopta el caire de publicació quinzenal.*

■ *El desig — per molts compartit — d'intensificar amb tot l'entusiasme la tasca d'aquesta revista estrictament esmerçada a recollir tots els batecs de l'art i la literatura a Vilanova, ens ha induït a imposar-nos el deure d'un contacte més constant i regular envers els nostres lectors.*

■ *Cal esperar — n'estem segurs — que els vilanovins, amatents a les coses del cor i l'esperit, col·laboraran i aportaran el seu esforç en la consolidació d'aquesta revista que avui reprèn les seves activitats sota el signe — perquè no dir-ho? — de l'optimisme i la més autèntica bona voluntat.*

■ *Si PRISMA, amb aquesta nova orientació, aconsegueix intensificar el radi de simpaties i adhesions que sempre han constituït el seu ambient característic, aviat podrem convertir en immediates realitats un sens fi d'iniciatives que fins a l'hora present no han passat de pures il·lusions ventisses.*

■ *Aspirem a que PRISMA projecti una estela de modernitat, dignitat i solvència damunt totes les branques de les nostres activitats localistes.*

■ *Vilanova necessita una revista digna de la seva aurèola, i PRISMA confia fer-se digne aviat d'una distinció tan significada.*

■ *Vosaltres i nosaltres tenim la paraula...*

Feu vilanovisme

propagant l'obra de PRISMA

Wenceslau Fernández Flórez és l'humorista més selecte del moment. L'observació aguda, el fi sentit irònic i la magistral desimboltura descriptiva són les dots que avaloritzen aquest gran escriptor. L'elogi millor que hom podia fer-li, resta resumit en el fet d'haver estat conceptuat — ben justament, per cert —, amb Heltei i Chesterton, com la més alta representació de l'humorisme europeu. Mai oblidarem les pàgines tan bellament suggestives de «La procesión de los días», «Fantasmas», «El malvado Carabel» i «Los que no fuímos a la guerra», obra, aquesta darrera, suficient per a consolidar el talent del seu autor, i en la qual aquest hi abocà tota la gran dosi d'humorisme i fina agudesa que batega dintre seu

«Los que no fuímos a la guerra» és la visió subjectiva de l'Espanya neutral. A cada pàgina s'hi troba l'estampa — de tipus i pobles — calcada del natural amb una gràcia ben envejable, permetent-nos a la joventut la coneixença de l'ambient inconfusible d'aquells anys de trasbals, des d'un punt de vista d'espectador.

Una qualitat més, i ben remarcable, admirem en l'eximi escriptor gallec: la forma senzilla i clara d'expressar-se en les seves obres. «Però per damunt d'aquests mèrits que la mestria de Fernández Flórez patentitza en ses novelles — diu un crític seu — n'hi ha un que fóra suficient per si sol per a calibrar el seu genuí valor literari: la incorporació entranyable i humana que els seus personatges suposen, a la galeria de figures de ficció. En la imatge d'«El ilustre Cardona» o en aquest poble, de somnis reprimits i de fam d'ilusió, que en la seva geografia novellesca se'n diu *Campolirondo*, tremola la palpitació continguda i apassionáda d'una classe social sencera, de la majoria d'un país del qual ha sabut l'escriptor arribar fins la seva set d'alegríes i febre de tristeses, àdhuc fins els més profunds secrets de la seva angoixa, elevant-los a la més alta potència novellesca.»

***

Ramon Gómez de la Serna comparteix amb Fernàndez Flórez la prioritat dintre l'humorisme literari espanyol. La vigoria del seu estil i la seva originalitat—aquesta, insuperada fins ara—li han donat una personalitat ben acusada entre tots els escriptors d'ací, obtenint renom universal amb les seves «Gregueries»—tan imitades, però jamai superades—, que vingueren a marcar una característica nova en la literatura. Des del seu llibre «Entrando en fuego... y salir escaldado», publicat quan justament tenia tretze anys d'edat, Gómez de la Serna ha donat a llum un nombre crescudíssim de novelles, cada una de les quals li ha augmentat la celebritat fins col·locar-lo a l'alt sitial que avui ocupa. Sembla, però, que ara troba predilecció per l'article periodístic, descuidant aparentment la novella, que tants d'èxits li ha proporcionat.

***

Enric Jardiel Poncela és l'humorista de jovialitat senzilla i amb certa predilecció pel grotesc. El seu humorisme és obert, franc, encara que, sovint, voreja la carrincloneria. Al contrari de Fernàndez Flórez, Jardiel Poncela s'esbargia en la ridiculització dels seus personatges, presentant tipus i més tipus extravagants, sense còpia possible de la realitat, tal volta influenciat per la primera etapa de la seva vida literària, iniciada amb el gènere misteriós i policíac, que abandonà definitivament, empès pel seu temperament; perquè Jardiel Poncela es sent — abans que escriptor — humorista per excel·lència. L'obra cim d'aquest novellista madrileny és «Amor se escribe sin hache», la qual constitueix una sàtira de les novelles de caràcter psicològic.

***

Dèiem que l'escriptor humorista porta una aurèola que, per si sola, li dóna personalitat. I volem afegir-hi que ben bé se'n fa creditor per la gran dosi de *valentia* que suposa enfrontar-se amb un públic que li és —i ho diem amb recança —gairebé hostil.

JOAN J. VERGÉS

Dimes el bon lladre

Conte inèdit per Francesc Serra-Novas

Tot era inútil! Prou el Sr. Dimes Figuerola va provar, assegut al llit i voltat de coixins, de llegir alguns fragments de «La vida es sueño», de Calderon de la Barca; prou que amb aquell acordeó verd poma va provar de fer-hi remugar un parell d'«habaneres» d'aquelles que t'encomanen una mandra de llargandaix. Però... no hi valgué res. Aquella nit la calor apretava que era un gust; els llençols encomanaven una tebior tropical, i la son, per més que hom la busqués, despistava i s'esmunyia per la malla del sunyer.

El senyor Dimes, que ja feia més de quatre hores que era al llit sense haver pogut reconciliar-se amb el descans, va fer un determini.

S'aixeca d'una revolada, es desfà algunes arrugues del seu paiama, es posa les «sabatilles» de simolsa... i xino xano, se'n va cap all jardinet de la seva *villa*, la «Villa Delicia», enclavada a Sant Gervasi, amb tota l'arquitectura carrinclona i de confiteria de les *villes* que — com a rovellons — creixen, naixen i es reproduïxen en aquest amable indret de Barcelona.

No corria un alè d'aire. A voltes es podien sentir els grinyols desesperats d'algun tramvia que rondinava d'haver de marcar les curves amb un excès de velocitat... I aquests grinyols, aquest gemegar dels tramvies, encomanava encara un penjament més dolç i voluptuós, i totes les senyores i els senyors de les torretes de Sant Gervasi que perseguien el follet de la son tombant-se i retombant-se pel llit, quan sentien aquest grinyol histèric es destapaven una mica més, amb el dalit de sentir-se córrer per l'espinada unes escorrialles de fresca.

Al senyor Dimes, una vegada al jardí, no se li acut res més que estirar-se amb tota la mandra en un dels balancins de vímets que té arran mateix d'aquell llac minúscul amb uns quants peixets de color de rosa que hi anaven fent la viu-viu.

—Diable! Almenys aquí es respira— va fer el pobre senyor Dimes, refrigerant-se els pulmons d'oxígen. Ah!—pensava— i que n'arriba d'ésser de deliciós això de poder treure el cap en un jardinet, per més petit que sigui! A Barcelona en aquesta hora es duen fregir! El brogit sol ja t'escalda la pell! I les clàxons... i aquella atmosfera regada de benzina!

—¡Vaig tenir la gran idea adquirint aquesta torreta! Bonica, ben situada, higiènica... i per si això no fos prou, bastant aïllada de les altres per conservar el to discret — sense ésser misteriós —, que tant em convenia...

I el senyor Dimes, poc a poc, anava desgranant tot un rosari de recordis amb una rialleta de conill que li estalonava els llavis.

Quin gran posat de murrieria feia en aquells moments el senyor Dimes Figuerola!

Si en aquesta mateixa actitud l'haguessin sorprès els senyors de les torretes del voltant, que sovint s'estranyaven que visqués un senyor sol a la «Villa Delicia», un senyor que menjava sempre fora de casa i que hi venia a dormir—és un dir—; que hi passava tot el matí cuidant amorosament les plantes del seu jardí; que prop del migdia baixava a Barcelona i tornava a pujar al capvespre, fent-se ell mateix un sopar fret, de *granota*; un senyor solitari que us saludava displicentment, això si, però que no buscava mai conversa amb ningú!

Ah! Si aquests mateixos veïns l'haguessin vist ara, amb la rialleta de poca vergonya que exhibia! Quins mals pensaments haurien fet!

Però el senyor Dimes, estirat al balancí, ben aviat va bescanviar aquella ria-

lleta canalla, per un posat astut, de guineu.

Mig s'incorpora, i escolta atentament.

—Diria que algú ha saltat la valla del jardí — feu amb les orelles esmolades.

—¡Mosca! Una ombra...? Això és un pispa! — monologà interiorment el senyor Dimes. I en un tancar i obrir d'ulls, s'amagà darrera uns parterres i observà amb atenció.

I si, estimats lectors, era un pispa. Un pispa que portava un sac carregat al coll, d'aquells que fan espantar les criatures, i una gorra ensorrada a les orelles com en els melodrames parisencs.

El lladregot, amb les precaucions del cas, donà la volta a la casa i, de sobte, s'enfilà en una finestra i d'una camada saltà dintre.

El senyor Dimes, des del seu amagatall, va poder veure ben clarament com la finestra l'engolia.

Llavors sortí de darrera els parterres, decidit, sense pànic ni vacillacions, altra vegada amb un iniciament de somriure cínic als llavis, i es posà sota mateix de la finestra per on el lladre havia saltat. Encara hi havia el sac que el lladre portava carregat a les espatlles i que, per saltar amb més facilitat, havia deixat arreconat a la paret.

El senyor Dimes, amb una sang freda i amb una pràctica envejable, se'l carregà al coll, i sense fer gota de soroll entrà a la «villa» per la porta principal.

Semblava que juguessin a fet! I ja va tallar ben just, tanmateix! En aquell precís moment, el lladregot treia el cap per la finestra i s'abocava de mans per hissar el sac; però, ¡llamp, quina sorpresa!

—¡M'han robat! — va exclamar fent uns ulls com unes taronges i amb les forces completament glaçades.

La primera intenció va ésser fugir, escapolir-se, perquè tot plegat li feia molt mala espina i ja havia perdut la serenitat. Però quan un hom està de pega... Precisament llavors mateix el senyor Dimes obria la porta d'aquella habitació amb el seu paiama de color de magrana i amb el sac al coll.

El lladre va quedar petrificat, clavat de peus a terra, i el senyor Dimes, amb un aire de superioritat i de perdona-vides, segur d'ell mateix, deixà el sac a terra i li digué:

—Que potser és vostre? Me l'he trobat aquí sota la finestra i m'he pensat que algú s'ho havia deixat. Què rediable hi porteu, que pesa tant?

El lladre, fent els possibles per recobrar l'aplom perdut de bon principi, i procurant adaptar-se a les circumstàncies, contestà:

—Ja us ho diré... Un servidor... sabeu... venia a robar!

—¡Santa innoscència! I amb un sac així aneu pel món? Però si amb això al coll amb prou feines deveu poder córrer. Seieu, seieu, sant cristià, que ja veig que la meva presència us ha trasbalsat els colors i ni les cames us aguanten. Esteu a la meva disposició. Puc fer de vós el que em plagui; i si proveu de resistir-vos, us vento un tret que ni el combregar hi serà a temps!

I mentre deia això, ensenyava una petita «Browing» que ja havia tingut la precaució d'agafar abans d'entrar al quarto.

Val a dir, però, que l'actitud del lladre no inspirava la més lleugera inquietud. L'home estava completament desmoralitzat per l'actitud de la presumpta víctima; anava de fracàs en fracàs, i no n'encertava ni una.

En canvi el senyor Dimes es trobava com el peix a l'aigua i feia el viu d'una manera descarada.

—Veiam, qui us hi fa anar a robar? No sabeu que no hi ha ofici pitjor que el de lladre?

—I tant si ho sé, senyor — feu el lladre. Fa uns mesos que soc del gremi i em costa més disgustos que cabells tinc al cap! Però, què voleu..., a voltes la necessitat...

—Si, vaja! — replicà el senyor Dimes —, la necessitat..., la misèria..., heus ací l'eterna cançó dels principiants. Però, desenganyeu-vos, si ho aneu fent així no passareu mai d'ésser un vulgar rebenta-pisos dels que es passen més temps dintre la presó que a fora!

El senyor Dimes s'anava engrescant per moments, i semblava que els seus records de joventut l'embalessin amb una mica d'embriaguesa, i poc a poc desgranava els conceptes més estrafolaris que acabaven de desorientar al pobre lladre i li feien rodar el cap.

—S'ha de lluitar, *amigo*. Si voleu arribar a ésser alguna cosa, cops forts, cops premeditats i amb gent de *pasta*! I presentació! Sobre tot, presentació! Això és el que convé. Què misèria, ni necessitat, ni *niños muertos*! Us en tindríeu de donar vergonya de parlar així! I aquest sac? Què hi porteu en aquest sac...?

—Les eines.

—Les eines? A veure, quines eines són aquestes...? Rossinyols, claus angleses, ferrets, més claus, un diamant per tallar vidres, una serra, un martell, tres ganivets... i això tou d'aqui sota, què carai és?

El senyor Dimes estirà el braç de dintre el sac i en tregué un gall-dindi.

— Un gall-dindi? Un gall-dindi necessiteu per a fer la feina?

—No, és que abans d'arribar aquí a casa vostra... sabeu... m'he pogut entafurar en un galliner i...

—¡No parleu més, desgraciat! Ara comprenc perquè potàveu aquest sac que no s'acaba mai!

—Ja veureu... hi ha molta crisi... i no es pot pas deixar tot el que és verd... — anava fent l'altre, cada vegada més acorralat.

El senyor Dimes, de sobte, feu una transmutació violenta amb el rostre, i agafant el lladre pel braç li digué amb to misteriós:

—Escolteu. Vós no heu sentit parlar mai d'un cèlebre lladregot que li deien en *Pitu Sistacs*?

—Ja ho crec. Tinc entés que ja fa temps que es va traslladar a Buenos Aires.

—No és cert. En *Pitu Sistacs*... m'enteneu? En *Pitu Sistacs* el teniu davant vostre... Soc jo mateix!

—No pot ésser!

—Ja hi podeu pujar de peus! Lo de la fugida a Buenos Aires va ésser una «bòfia». El cert és que m'he retirat del negoci, i com que compto amb un passamentet, no tinc necessitat de robar res de ningú. Em vaig comprar aquesta torreta... i res! Visc tot sol, content, feliç i ignorat... Però això vos, si seguiu com ara, no ho conseguireu mai. Amb un sac al coll i escanyant galls-dindis, no s'arriba enlloc. I després, tot això d'aquí Sant Gervasi està molt explotat i la gent viu escamada.

Jo us recomanaria primerament, que deixéssiu el sac, que compréssiu bones eines i res de peixos petits. Cases grans, palaus de veritat, bones disposicions i presència. Amb una bona presència de lladre i amb un bon tracte, hi ha criats de cases bones que ja et donen la feina mig feta!

—Em feu quedar parat — feu l'altre, com aquell que acaba de descobrir un món ple de lluminoses possibilitats.

—¡Tal com ho sentiu! Però, bé, acabem. Us deixo lliure, ja no cal parlar-ne, i molt de compte per aquests barris, eh?

—¡Tota la vida em recordaré de vós. Com us dieu?

—Com em dic? Dimes.

—Dimes?

—Si Dimes, el bon lladre. I teniu, preneu-me aquestes 300 pessetes per cines, i que no us vegi mai més!

El mal lladre el va remerciar amb una mirada xopa d'agraiment i va fugir per allà on havia entrat.

El senyor Dimes Figuerola, quan es va trobar sol, va badallar, i mentre agafava pel coll aquell pobre gall-dindi abandonat a terra, pensava: Tota la vida seré un sentimental! Aquest sentimentalisme m'ha de perdre!!!

Manuel de Montoliu ha dit parlant de «Guitarra de vidre»...

«Aquesta guitarra de vidre és un instrument magnífic, i sona amb tanta claredat, que diríeu que els àngels hi canten». Amb aquestes paraules encapçala el poeta sitgetà T. Catasús una carta adreçada al novell autor d'un recull de poesies suara publicat amb el títol «Guitarra de vidre». El nou poeta J. A. Ricart-Forment ha tingut la sort de trobar per al seu primer llibre un prologador que l'ha sabut no sols presentar gentilment als lectors, ans també definir i situar la seva poesia i el seu temperament poètic. Efectivament, la poesia de Ricart-Forment, poeta vilanoví, pertany de ple à aquesta escola de poetes catalans que pel fet de radicar en les lluminoses ciutats i viles de la nostra costa, tenen per norma una gran claredat, que és la primera qualitat notable que el prologador remarca en el seu jove collega. Es tota una escola mediterrània de poesia i d'art en general, i fins jo diria, de pensament, que ha florit en la nostra terra durant tot el curs de la Renaixença, en contrast o complement de la que podríem agrupar sota el nom de poesia muntanyesa.

En «Guitarra de vidre», al través de moltes vacillacions, l'autor se'ns revela un veritable poeta. Poesia de frèvol joguineig; divagació lírica a base de sensacions viroladament imatjades; evocacions de tota mena d'elements bells i atractius del paisatge familiar i de la ciutat nadiua; cascadeig sonor de rimes trobades al bell atzar d'un afinat i inconscient sentit musical; i en aquest cascadeig d'agradós murmuri, una nota profunda de temps en temps...; així, aproximadament, jo resumiria la impressió que m'ha fet aquest «primer» llibre de versos.

Hi ha en els poemes que formen la primera part del llibre un anhel de superació de la bella realitat que circumda el poeta, que encomana a la seva poesia una alenada lírica de notable intensitat, gràcies a la qual el poeta fàcilment s'aixeca de les seves caigudes i torna a arrencar tot seguit la volada. Hi ha en aquesta primera part del llibre una paraula-guia, una mena de *lcit-motif* revelador de la íntima tendència del poeta. Es la paraula *estel, estrella* que surt en un gran nombre d'aquests poemes. En ella el poeta concentra inconscientment tota la seva set d'infinit, tot el seu daler d'inefable que no poden satisfer les belles coses de la terra. En tota aquesta poesia flota com una argentada claror sideral que dóna aparences de somni paradisíac a tots els espectacles inundats de la crua claror mediterrània. Aquesta curiosa combinació de realitat lluminosa i de somni agrisat, crec que és una de les notes més personals d'aquesta poesia. No hi ha gaires poetes llatins que, volent cantar Venus, com a encarnació mitològica de la resplendent beutat de la Mediterrània, parlin de «blancs insomnis», li apliquin el nom de «fada», la facin filla del sol i de «la lluna pàl·lida», com fa el novell poeta.

Si em donessin a triar entre les composicions del llibre, assenyalaria, com a les més reeixides, «Tristesa de la pluja», «A l'oblit», «Diumenge de Rams», algunes quartetes d'«Imatgeria de la mar», «Barca vella». Hi ha un poema més ambiciós que els altres: «L'existència és un vers»; en ell hi ha bells pensaments i bells versos; però és dels menys originals del llibre; amb Víctor Hugo i Ruben Dario ens explicaríem el noranta per cent de la idea, de la imatgeria i del llenguatge d'aquest poema.

Tanca el llibre una secció de poemes sobrerealistes. L'autor, seguint un costum que trobo un bon xic absurd, els ha destinat un reservat, una mena de vitrina de coses rares i precioses. Sols observaré que per rares que siguin aquestes peces, s'assemblen a totes les altres peces d'altres poetes sobrerealistes, cosa que indubtablement no s'esdevé a les composicions de la part «normal» del llibre.

Del «Breviari Crític» de «La Veu de Catalunya» corresponent al dia 16 de febrer de 1936.

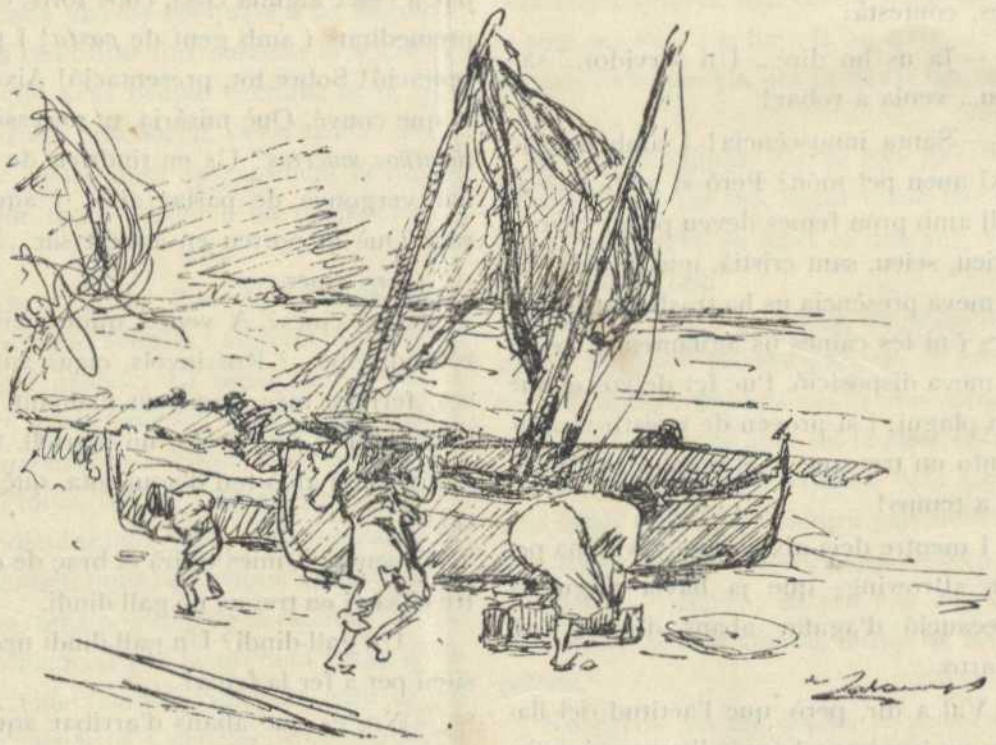

MARINA. — Dibuix inèdit d'Alexandre de Cabanyes.

El sepeli de la "star"

S'apagaren tos els crits
de micròfon del cinema.

Un seguit d'imatges pren
el bell cos de la «star» erta.

Llum freda de reflectors
retalla l'oval perfecte.

Els cabells de ros platí
deixen un rastre de cendra.

Ja no hi ha fressa pels ulls
ni, dins la rialla, perles.

Un gemec de saxofon
esquinça l'hora solemne.

Perfuma la nit de nards
una lluna fotogènica.

Quatre ombres de «girl» absent
dansen sobre el mur, simètriques.

J. A. RICART-FORMENT

Feu tasca literària col·laborant a les pàgines de PRISMA

Reportatges de «Prisma»

"S. O. S." - Bar

La primera volta que vàrem anar al «S. O. S.», l'istiu passat, ens acompanyava el senyor Fred de Lavergne — un dels pocs homes que coneixem que ha sabut adaptar l'existència a les obligacions del comerç sense perdre els seus aires de gran senyor a que el fa acreedor el seu cognom, ni renunciar al seu «charmant esprit» parisenc — i dues senyoretes franceses de pas per Catalunya, que volien conèixer Sitges i els seus recons. De Sitges, com és natural, els vàrem mostrar tot el que és corrent en aquests casos. En caure la tarda, cansats de la jornada «turística» — passeigs, museu, esglésies, hotels — vàrem fer cap al bar «S. O. S.».

No és pas el nostre propòsit, en escriure aquestes ratlles, «descobrir» aquest popular bar conegut per tots els habituals de la «season» sitgetana, ni de recomanar-lo, ni d'atribuir-li les virtuts o defectes que pugui tenir; no pretenem sinó trametre la impressió que d'allí vàrem rebre en entrar-hi per primera vegada. I en tractar de descriure'l tal com se'ns va aparèixer entre dues llums un capvespre calurós d'istiu, reproduir també una improvisada i curiosa dissertació sobre els «cock-tails», a la que, casualment, vàrem assistir com oients....

Fotos d'artistes, d'escriptors, de campions de natació, de «gangsters» més o menys autèntics, totes valorades amb una afectuosa dedicatòria al propietari del local, és la decoració de les parets del bar. A un angle, un estant ple de novel·les anglèses i alemanyes, per a l'ús dels clients de la casa, que així troben, a més de les begudes que els emplenen l'estòmac, agradables lectures que els emplena l'esperit. Com a curiositat entre els llibres, s'hi remarca un exemplar de «Al servicio de Al Capone» de Bilbo, en cada una de les llengues que ha estat traduït.

Una volta instal·lats a l'entorn d'una taula, una de les senyoretes preguntà:

—Per què es diu «S. O. S.»?

I un bon senyor que estava apoiat a la «barra», va satisfer amablement la seva curiositat, des del taburet on seia:

—Perquè és la senyal internacional de socors, «mademoiselle». En entrar ací és com entrar en un «yatch», en una hora de bona mar, però en sortir hi ha quasi sempre tan temporal, que sovint es té de demanar S. O. S. desesperadament per a poder sostenir-se dret a coberta.

Tot i semblar-nos que exagerava, vàrem esguardar al nostre entorn per a cerciorar-nos de que les aigues estaven en calma. Perquè en realitat el bar tenia quelcom d'un «yatch» de retorn d'una llarga «croisserie» per llunyans oceans, amb les banderetes multicolors dins les copes de l'estanteria, amb el gran assortit d'ampolles de totes marques, amb els avisos de «on parle français», «english spoken», etc., etc. A més, l'home de darrera el taulell, abans de servir ací, havia estat «barman» d'un trasatlàntic alemany. I amb la seva blanca jaqueta galonada d'or, i el seu posat seriós, més que d'una persona encarregada de fer mixtures amb els licors, tenia la «pose» d'un pilot que, des del quarto de màquines, vetllés pel maneig del timó i la bona ruta del petit «yatch».

El senyor de Lavergne, viatger incansable, políglota que ha aprés les llengues no pas a les acadèmies, sinó als països on les parlen; gran «connaisseur» de begudes, va demanar en francès un «cock-tail» una mica complicat, idioma i fòrmula que el «barman» semblà entendre, car es posà ràpidament a la seva elaboració. El temporal començava. Després d'aquest primer «cock-tail» en va seguir un altre, demanat en anglès aquesta volta. El «barman», impassible, semblà també comprendre aquest llenguatge i la composició del «cock-tail», que es donà pressa a fer. El temporal s'accentuava. La conversació s'inicià ara en alemany. Es va parlar de Berlin, d'Hamburg, dels seus famosos bars internacionals, freqüentats per tripulacions de vaixells amb les matrícules de tots els ports del món.

Els «cock-tails» es succeïen l'un darrera l'altre, com les cabrioles del circ, cada cop més difícils i més aventurats. El temporal anava creixent. El senyor apoiat al a «barra», va descendir del tamboret on seia i es va apropar a nosaltres. Com els passatgers d'un vaixell nàufreg, tots devenírem amics davant del perill. El bon senyor, com es pot suposar, participava també en la degustació de la varietat de «cock-tails». Semblava tenir-hi gran pràctica i posseir profunds coneixements sobre aquestes begudes. I a mida que les paladejava, ens va ilustrar una mica en la matèria, improvisant una llarga explicació que va resultar a la manera d'una pintoresca conferència.

Cada «cock-tail», ens digué, té el seu nom propi que li dóna la personalitat o particularitat que evoquen el seu país d'origen. Per a demostrar-ho, comença per citar-nos el «Manhattan», el «Porto-Flip» i el «Gin-Fizz», tan coneguts per arreu, a l'alcanç del «barman» més modest i que són com els pares de tots els altres «cock-tails»; aquests suggereixen els «speak-easy» de Nova-York, on varen nèixer i fins fa poc eren confeccionats amb alcohols de contraband i beguts a espatlles de la policia. Després va citar els «cock-tails» de noms sentimentals, que fan pensar en l'amor i les coses de l'ànima mentre ens endolcen el paladar: el «Kiss-me Quick», el «Love's Dream», el «September Moon», el «Sensation», el «Yours lips», el «Kiss-cold», «Reverie», etc. Seguidament va anomenar alguns que podien classificar-se com a turístics perquè fan viatjar la imaginació amb els seus noms que descriuen els llocs o els costums d'on procedeixen: el «Hula-Hula», originari de les illes Haway; el «Chocolate-Cocktail», del Brasil; el «Corrientes» i el «Plata» de Buenos Aires; el «Java», a base de suc de fruites, de les Antilles; el «Morro» i el «Banana» de Cuba; el «Bambou» de la India anglesa; el «Sol y Sombra», de Sant Sebastià, compost únicament de dos brevatges, clar i fosc, com l'ombra i el sol de les places de braus. Després va mencionar una altra qualitat de «cock-tails»; els que prenien el nom de l'entitat que els havia adoptat, com el «Handicap», tan popular als clubs de jugadors de polo; el «Deep Sea» de la Marina anglesa; el «Mine-Noaba» de les tavernes índies de la frontera mexicana; el «Messageries» dels vapors francesos de la mateixa denominació.....

Encara potser estaria citant noms ara —perquè la llista d'aquesta simpàtica beguda és i serà interminable mentre damunt d'un taulell de bar hi hagi una «cock-telera», uns bocins de glaç i unes quantes botelles de licor per a poder barrejar — si no s'hagués fet ja tard i, sobre tot, si aquell bon senyor no s'hagués empenyat en tastar moltes de les fòrmules que ens citava. El temporal que havia començat a fer trontollar el petit «yatch» que era el bar, ja havia deixat d'ésser en aquells moments un simple temporal, per a convertir-se en una tempesta desencadenada. El senyor de Lavergne, bon navegant en mars encalmades a l'igual que en mars de turmenta, va insinuar:

—Em sembla que si no ens donem pressa a sortir, tindrem de fer ús del rètol de la casa i demanar S. O. S. en ple naufragi d'aquest vaixell que comença ja a fer aigues... i aigues alcohòliques, que són les més perilloses!

Llavors, seguint l'atinat consell, ens en vàrem anar, deixant el gran coneixedor de noms de «cock-tails» i les seves fòrmules, a l'interior del bar-yatch que ni el mateix barman-timoner trobava ja solució per a salvar de la catàstrofe. Decididament, aquell bon home estava predestinat a esfondrar-se aquell capvespre estival. Quan érem ja al carrer, les senyoretes turistes varen mirar amb recança i ulls de màxima comprensió el *S. O. S.* que, en lletres lluminoses, brillava a la façana de l'establiment. Estem certs que llavors ja no tenien cap necessitat de preguntar per què aquell bar portava un nom tan estrany. — Nicolau BARQUET.

Exposicions dels nostres pintors

Alexandre de Cabanyes

Ha exposat suara a «La Pinacoteca» i «Centre de Lectura» de Reus, que no cal dir han estat celebrades i rebudes, per quant les obres que presenta sempre aquest pintor, de dinastia aristocràtica, porten el segell d'elegància habitual en ell, vestint la seva pintura amb senyorívola bellesa i sense la fatuïtat inflada, com es prestaria fàcilment el gènere impressionista adoptat per l'autor, i que hom la veu noble i senzilla, amb el candor auri d'una enternidora puerilitat d'esperit.

En la seva ja llarga carrera artística d'interpretacions pictòriques, ha sabut irradiar les clarors dels lluminosos pinzells, reflectint-hi en cada concepció la distinció de l'ànima exquisida de l'artista, realitzades amb el misteri de les transparències de la seva acurada paleta.

Cabanyes ha comprès tant la poesia del paisatge com els dramatismes del mar, amb bonesa i amor; la seva obra, per tant, pot ésser considerada de poemàtica, els heroics cants de la qual constitueixen la gràcia rutilant que tothora embelleix els protagonistes seleccionats d'aquesta pintura tan seva, sempre fresca i geniial.

La trajectòria de l'artista nostrat ha estat sempre això, i pel que acabem d'admirar en ambdues exhibicions darreres, l'observem amb gust encimbellat en el pedestal aixecat per la seva fama de bon pintor.

Iu Pascual

Meritíssim vilanoví, acaba de manifestar-se sota el procediment «Monotip» (proves úniques), podríem dir-ne també pintura de transport, puix plasmada damunt planxa o pedra litogràfica, és reproduïda pel sistema del gràfic indirecte.

Són quaranta pintures de sereníssims paisatges olotins, talment fills de bellesa increada, de matisos ver is, obtinguts per tècnica pròpia que donen aire i moviment al conjunt. Pintura que no estàvem acostumats a veure, però pintura neta, graciosa, de transparències, aquesta del pintor vilanoví, que rima amb les florescències de l'or del sol de primavera, absent de les estridències frenètiques i congestionadores, que malmeten el gust, perquè ben mirat la pintura ha esdevingut per ell d'un original classicisme que difícilment podria ésser superat per altre temperament. No vaticinem que el nou procediment pugui arrelar entre els col·leccionistes, car ésser la coloració més viva que l'aquarel·la, li manca, al nostre entendre, la fermesa de l'aplicació directa. El pintor s'ha sentit atret pel virtuosisme i ha volgut provar fortuna, ingenuïtat que no desmereix el crèdit de l'artista afamat.

Joaquim Mir

Ha exposat a la tradicional «Sala Parés», i, com sempre, el seu nom gloriós ha invadit d'admiradors l'espaiós local. El pintor ha retornat esplèndid i llumi-nós de la Costa Brava, tal com l'ha copsada la seva visual. Torruella de Montgrí i l'Estartit, mai s'havien vist tan bellament reflectides com per aquest art d'encantament màgic del colós paisatgista, qui té la virtut d'embellir tot quant canta amb els àgils pinzells, talment el poeta gràfic de la naturalesa, que sap expressar, pel color, heroiques estrofes del més pur geni literari, puix tota la seva pintura és expressió i no altra cosa que un devasall de motius dits amb magnífi-

Boix d'Enric C. Ricart

Comentaris a l'entorn del Greco

Dominico Theotocòpuli, conegut arreu per «El Greco», el famós pintor espanyol d'origen grec (naixé a Creta), està caracteritzat per la particularitat que ofereixen totes les seves obres en quant a l'allargassament desmesurat de les figures. Efectivament, observant qualsevol quadre d'aquest gran mestre en la pintura, tot seguit ens crida l'atenció la desproporció que a primer cop d'ull tenen les seves cares i els membres tots en general dels seus personatges. Després, però, la vista s'hi acostuma i prompte en comença a copsar tota la bellesa.

Durant molts anys, i àdhuc fou sostingut per algun biògraf, es mantingué la creença de què aquesta característica era producte d'un defecte ocular del gran pintor. Era la manera més senzilla d'explicar-se el fet.

Fa relativament poc temps que un metge madrileny demostrà la falsedat de tal suposició, d'una manera tan clara i convincent com pueril. Aquest metge diu que si «El Greco» tenia el defecte de veure els objectes estirats en sentit vertical estant ell en posició normal, no és això cap raó per a que en traslladar-los a la tela, els tingués de reproduir esprimatxats: si una circumferència era vista per ell com una ellipse, en voler-la copiar i donar-li la forma que ell li veia, havia de dibuixar forçosament també una circumferència.

La única explicació, que per altra part creiem suficient, és que aquesta, diguem-ne, anormalitat que es palesa en tots els seus quadres, no és fruit més que d'una concepció personalíssima de l'art, de la bellesa, per part de l'artista. Ens l'expliquem de la mateixa manera que admetem l'estil totalment oposat d'un Rubens, el pintor flamenc que ens dibuixava uns homes amb cara d'infant, pletòrics i gairebé desfigurats de tan carnosos. «El Greco», en canvi, més realista, asceta, ens deixà uns homes de faccions acusades, austers, com auster fou aquest pintor toledà, i d'una extraordinària força emotiva.

No hi ha dubte que aquesta pseudodesviació no fou més que la plasmació del seu estil.

JOSEP ORIOL PUIG

---

ca literatura: romàntica a Andorra, catalaníssima al Priorat, mística a Montserrat, grega a l'Empordà i llatina a Vilanova, la qual, tot i la pròpia eixutesa del país, vibra en l'actual exposició, endiumenjada amb les vestimentes millor colorides de la brillant paleta del mestre de pintors, estoig secret del sentit poètic i espiritual del gran artista, que no cal ponderar, per no restar en el vocabulari adjectiu que no hagi estat emprat en elogi del mateix.

Cada tela d'ell és un himne etern a la terra mètria, agraïda i alegre. Cada pintura, un tema sorprenent per a un capítol de vida poètica endolcida i xiroia, lliure d'inquietuds i malvestats, on la sombra més dura festeja, aixerida i bellugadissa, amb els reflexes inquiets de la llum.

R. FERRER I PARERA

Efemèrides vilanovines del segle passat

EN PERE SAGRISTÀ

Ja feia temps que hi estaven enquimerats éll i el senyor Rector, en la qüestió de la bacina de les ànimes. La recaptació baixava de mala manera, i hom ni hi savia trobar el desllorigador.

En Pere sagristà no trobava altra raó que entre els escolans devia haverhi algun «pispa»; perquè éll, bé prou que ho veia que la gent devota hi tirava a la bacina de les ànimes.

El prudent senyor Rector va ordenar que, enlloc de bacines, es fes la capta en unes caixetes... però ni així augmentava la recaptació. El bon clergue tenia la plena sensació de que, per unes circumstàncies difícils d'escatir, els devots no eren tants a contribuir pels sufragis dels fidels difunts. Però cada cop que en parlaven amb en Pere, aquest li insinuava la necesitat d'arrendar la collecta.

Tantes voltes En Pere li ho havia dit, que, per fí, un dia el senyor Rector de l'església de Sant Antoni — on esdevingué la facècia que anem a remembrar — cridà al sagristà i li digué, resolt:

— I bé, Pere, estic determinat a fer l'arrendament de la capta de les ànimes. Ja em direu a qui puc adreçar-me.

— Jo mateix les arrendo, — va fer, En Pere —, ja veu si n'estic segur de que hi juga alguna bruixa en tot àixò.

Quedà convingut el pacte per un any de prova, després d'un prudencial estira i afluixa, últim recurs que va esgrimir el bon sacerdot per a fer desdir al zelós sagristà.

***

Ja als primers mesos ho veié clar, En Pere sagristà, que no serien tan fermes les sospites que ell s'havia forjat, perquè la recaptació no sobrepujava els comptes que s'havia fet; però pel punt d'home i doble erra ia que significaria una deserció prematura, anava fent ell mateix, personalment, la collecta per a les animetes del Purgatori.

Com més dies passaven, més ho veia clar que s'havia errat de mig a mig; però, després de tot, home de caràcter, tossut dels de més mal doblegar, En Pere sagristà vetllava la devota concurrència i no deixava pas recó ni reconet per sortir, a cada missa, fent una bona cantarella, i, com qui diu, fregant la bacina per les narius dels fidels, ben aliens a l'enquimerament del collector, car no tiraven ni més ni menys que d'habitud.

Ell prou que pujava de to la consabuda cantarella; potser va arribar a fer tres passades entre dues misses. Però no n'hi havia de fets. Allò era desesperant. Va convertir-se com un monomaniàtic; res li valia; els mesos s'escolaven i no hi trobaria els comptes, i tindria de gustar l'amargor del fracàs.

Una resolució heroica va prendre, ja a fi de contracta. En passar la bacina ben prop dels fidels, als qui d'habitud tiraven i als qui no en tenien per costum, anava repetint com una illusòria esperançadora solució: «Per les ànimes del Purgatori, si volen fer caritat... o sinó, a fe de Déu, que hi perdo».

A. PUJOL B.

PRISMA no deu mancar a cap llar vilanovina. Es el millor segell de cultura.

Pantalla local

ELS DIRECTIUS del «Foment» sembla que ja no parlen tant de la possible organització d'un concert a càrrec de Pau Casals.

Crisi d'entusiasme?

No ho creiem. Potser més aviat crisi d'elements diplomàtics, disposats a portar a terme una gestió de tanta trascendència, car, Pau Casals no és pas artista seduible a la primera temptativa

Tanmateix, no hi ha ningú disposat a guanyar-se un sopar d'homenatge?

■

LA SESSIO DE CINEMA AMATEUR organitzada per la Secció Fotogràfica de l'Ateneu obtingué un èxit considerable de públic i de curiositat.

Podem començar a parlar de la segona?

■

PER A QUAN l'aparició d'un nou llibre vilanoví?

PRISMA, per ara, en aquest sentit es reserva el dret de mantenir-se en estricta reserva. O sigui que quan es decideixi a informar els seus lectors possiblement serà per a donar-los una notícia interessant i concreta.

Règim de silenci, doncs.

■

ENRIC C. RICART el nostre estimat collaborador collecciona targes. Això ho sap tothom. El que ja no sap tanta gent és que Ricart compra les targes interessants.

Heus ací un negoci clar.

Per al venedor, naturalment.

■

ELS GUANYADORS de premis en el concurs de pessebres de Nadal proppassat, esperen encara amb joia esperançadora el regal que varen merèixer.

Som ja a l'Abril; i això, que per la Candelera se'ls hi havia d'entregar!

■

LA CRISI ECONOMICA fa de les seves. Mireu que ha arribat, fins i tot, a fer desistir als dirigents de «L'Unió Vilanovesa» de celebrar ball tots els diumenges.

La mesura no fora massa incomprensible si no s'esdevingués en una data que considerem crítica, perquè dintre dos mesos s'escau precisament el setanta-cinquè aniversari de la fundació de la Societat coral. De cap manera pot fer bonic l'acord de referència a l'extens historial de la casa, veritat?

■

A TALIA li sortiren, setmanes enrera, uns amants farcits de molt bons propòsits.

A la *declaració amorosa* ha succeït un parèntesi de temps que ja comença a durar massa. Serà que han trencat les relacions?

■

A LA GRECIA GROGA s'hi pot observar aquests dies un ambient caldejat. L'humorisme peculiar d'aquella gent s'ha fet fonedís des de l'existència d'un greu problema que preocupa no poc a les *altes esferes*. De fet, la societat ha quedat dividida en dos bàndols: el dels partidaris de l'adquisició d'un aparell de ràdio i el dels entestats en fer «caramelles».

Un consell ens permetem donar-los davant d'això. I és que, com els polítics, oblidin els uns i els altres les diferències que els separen i es complaguin mutuament, fent «caramelles» i adquirint l'aparell de ràdio.

La «conllevància» obra molts miracles.

IMP. DIARI — VILANOVA I GELTRÚ

Repertori americà i nacional ■ Ballables de films sonors

Harlem Boys Orchestra

integrada per 7 professors del Sindicat Musical, ex-deixebles dels millors mestres de Barcelona, entre ells els solistes de la Banda Municipal de dita ciutat, senyors L. Rovira (trompeta) i Bayer (saxo).

Dirigida pel jove mestre-pianista Francesc Ribé

PER A CONTRACTES:

Joan Martí: Anselm Clavé, 6 - Vilafranca del Penedès

REPRESENTANT a **Vilanova i La Geltrú:**

Pere Albà: Carrer Francesc Layret, 39, 3.er - 1.a

FRANCESC FERRER

electricitat - mecànica

BARCELONA, 1 BIS

(prop plaça quarters)

Tallers gràfics

J. Soler

Pulcritud Rapidesa

Economia

Rambla Macià, 41 - Tel. 42 X

VILANOVA I GELTRÚ

Acadèmia de tall i confecció

Sistema Martí

Dirigida per professora titular

Rambla Macià, 28, segon pis Vilanova i Geltrú

Hores de classe: a la tarda, de 3 a 5, de 5 a 7 i de 7 a 9.

Senyoreta: assistint a les classes d'aquesta ACADEMIA, podrà obtenir el títol oficial de **Professora de tall i confecció.**

■ *Per informes i condicions a l'esmentada ACADEMIA* ■

Els matins, de 10 a 1, es tallen patrons a mida i es proven els vestits.